

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 30/2010 vp

Hallituksen esitys Belgian, Saksan, Irlannin, Ranskan, Italian, Kyproksen, Luxemburgin, Maltan, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Slovenian, Slovakian, Suomen, Kreikan ja Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestelmän välisen ERVV-puitesopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä kesäkuuta 2010 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Belgian, Saksan, Irlannin, Ranskan, Italian, Kyproksen, Luxemburgin, Maltan, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Slovenian, Slovakian, Suomen, Kreikan ja Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestelmän välisen ERVV-puitesopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä (HE 95/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtiovarainministeri Jyrki Katainen, alivaltiosihteeri Martti Hetemäki ja lainsäädäntöneuvos Seppo Tanninen, valtiovarainministeriö
- pääjohtaja Erkki Liikanen, Suomen Pankki
- toimitusjohtaja Sixten Korkman, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan, Helleenien tasavallan ja Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestelmän välisen ERVV-puitesopimuksen.

Suomi allekirjoitti puitesopimuksen 10 päivänä kesäkuuta 2010. Sopimuksen on 14 päivään kesäkuuta 2010 allekirjoittanut kuusi euroalueeseen kuuluvaa valtiota ja Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestelmä.

Puitesopimuksessa sovitaan menettelyistä, joita noudatetaan, jos jokin euroalueeseen kuuluva valtio pyytää lainoitusta muilta euroalueeseen kuuluvilta valtioilta, Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestelmän varainhankinnasta ja menettelyistä, joita noudatetaan euroalueeseen kuulu-

vien valtioiden myöntäessä takauksia Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle.

Puitesopimus tulee voimaan, kun vähintään viisi euroalueeseen kuuluvaa valtiota, joiden osuudet muodostavat takausten yhteismäärästä vähintään kaksi kolmasosaa, ovat toimittaneet Euroopan rahoitusvakausvälineelle kirjallisen vahvistuksen siitä, että ne ovat saattaneet päätökseen kansallisen lakinsa vaatimukset sopimuksen voimaan saattamisesta. Takauksia koskevat sopimusmääräykset tulevat voimaan, kun mainitun vahvistuksen ovat toimittaneet valtiot,

joiden yhteenlasketut osuudet takauksista muodostavat vähintään 90 prosenttia. Puitesopimus on voimassa niin kauan kuin tehtyjen lainoitus-sopimusten tai Euroopan rahoitusvakausvälineen liikkeeseen laskemien velkakirjojen velat on maksettu takaisin ja takaajille on maksettu kaikki näille tulevat suoritukset.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen taustaa

Hallitus esittää, että eduskunta hyväksyisi euro maiden ja *Euroopan rahoitusvakausvälineen* muodostaman erityisrahoitusyhtiön välillä laaditun puitesopimuksen. Sopimus sisältää yhtiön varainhankintaa, sen myöntämää lainoitusta, lainaa hakeneen maan sopeutusohjelmaa ym. päätöksentekoa koskevat menettelytapaohjeet. Sopimus on samalla myös euromaiden välinen Euroopan rahoitusvakausvälinettä koskeva osakassopimus.

Puitesopimuksen taustalla on Ecofin-neuvoston 9. ja 10.5.2010 pitämässään kokouksessa sopima laaja, yhteensä 750 mrd. euron suuruinen Euroopan talouden vakauttamispaketti. Se rakentuu Euroopan rahoituksenvakautusmekanismista (60 mrd. euroa) sekä nyt kyseessä olevasta *Euroopan rahoitusvakausvälineestä*, jonka varainhankintaa euromaat ovat sitoutuneet takaamaan 440 mrd. euron määrään saakka. Näistä kahdesta rahoitusinstrumentista ensimmäinen eli Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi on ensisijainen, ja rahoitusyhtiön lainoitusta voidaan hakea vasta siinä vaiheessa, kun mainitut 60 mrd. euroa on jo käytetty. Lisäksi molempien rahoitusinstrumenttien rinnalla käytetään IMF:n rahoitusta, jonka suuruus on 250 mrd. euroa.

Hallitus on jo antanut eduskunnalle erillisen esityksen Euroopan rahoitusvakausvälineelle

annettavista valtioneuvostotakauksista (HE 71/2010 vp). Sen ensimmäinen käsittely on päättynyt eduskunnan täysistunnossa 16.6.2010. Suomen takausvastuu on lakiehdotuksen mukaan enintään 7,9 mrd. euroa, mikä vastaa Suomen osuutta Euroopan keskuspankilta merkitystä pääomaosuudesta. Valtiovarainvaliokunta on pitänyt esityksestä antamassaan mietinnössä VaVM 22/2010 vp takausten hyväksymistä välttämättömänä, sillä valtioneuvostotakaukset ovat kiinteä osa euroalueen rahoitusvakauden turvaamiseksi tähtäävää toimenpidekokonaisuutta.

Nyt käsiteltävänä oleva puitesopimus on edellytys rahoitusyhtiön toiminnan käynnistämiseksi. Valiokunta pitää sen vuoksi myös puitesopimuksen hyväksymistä välttämättömänä ja puoltaa siksi hallituksen esityksen hyväksymistä.

Puitesopimuksen sisältö

Euroalueen 16 jäsenvaltion ja *Euroopan rahoitusvakausvälineen* välinen puitesopimus hyväksyttiin 7.6.2010, jolloin myös *Euroopan rahoitusvakausväline* -niminen erityisrahoitusyhtiö perustettiin Luxemburgiin. Puitesopimus käsittelee menettelyjä, joita noudatetaan, jos jokin euroalueeseen kuuluva valtio pyytää lainoitusta muilta euroalueeseen kuuluvilta valtioilta. Puitesopimukseen sisältyvät myös menettelytavat, joita noudatetaan Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnassa ja takauksissa.

Puitesopimuksen keskeinen lähtökohta on se, että lainaa hakeva maa joutuu käynnistämään tarkoin sovitut toimet julkisen taloutensa tasapainottamiseksi. Sopimuksen mukaan komissio laatii ensin yhdessä Euroopan keskuspankin ja IMF:n kanssa yhteisymmärryspöytäkirjan lainaa hakevan valtion kanssa. Muiden euroalueiden jäsenvaltioiden on hyväksyttävä yhteisymmärryspöytäkirja, minkä jälkeen komissio tekee yhdessä Euroopan keskuspankin kanssa markkinatilannearvioon perustuvan ehdotuksen lainaohjelman keskeisistä ehdoista.

Ennen lainaohjelman mukaisen lainan maksamista komissio esittää yhdessä Euroopan keskuspankin kanssa vielä kertomuksen, jossa tarkastellaan sitä, miten kyseinen lainansaaja noudattaa yhteisymmärryspöytäkirjassa ja siihen mahdollisesti liittyvässä neuvoston päätöksessä asetettuja ehtoja. Takaajat arvioivat ohjelman noudattamista ja päättävät yksimielisesti, sallivatko ne kyseisen lainan maksamisen. Jos takaajat katsovat yksimielisesti, että lainansaaja on noudattanut lainaohjelman ehtoja, ja ovat tyytyväisiä yhteisymmärryspöytäkirjan ehtojen noudattamiseen, rahoitusyhtiötä pyydetään tekemään ehdotus yksityiskohtaisiksi lainaehdoiksi. Jos ehdotus hyväksytään, yhtiö vahvistaa lainan ehdot ja ryhtyy myös toimenpiteisiin varainhankintavälineiden liikkeelle laskemiseksi tai niissä osallisena olemiseksi.

Euromaiden antamiin takauksiin sisältyy ylitakaus, sillä takaukset ovat 120 prosenttia kyseisten varainhankintavälineiden määrien tarkistetusta osallistumisosuudesta. Ylitakauksen tarkoituksena on taata yhtiön liikkeeseen laskemille velkakirjoille paras mahdollinen luottoluokitus.

Myös ohjelman toimeenpanon seuranta on tarkoin säänneltyä. Jos yhtiö saa tiedon lainaohjelman mukaisen velvoitteen noudattamatta jättämisestä, sen on välittömästi ilmoitettava asiasta takaajille sekä ehdotettava, miten laiminlyönnin johdosta toimitaan.

Yhtiön päätöksenteossa korostuu yksimielisyyden vaatimus, sillä kaikki takaajien vastuusiin vaikuttavat ja yhtiötä koskevat keskeiset päätökset tehdään yksimielisesti euroalueeseen

kuuluvien valtioiden kesken. Kullakin euroalueeseen kuuluvalla valtiolla on oma jäsen yhtiön hallituksessa.

Järjestelyssä on varauduttu myös siihen, että huonossa taloudellisessa tilanteessa oleva Kreikka ei osallistu ohjelmaan eikä myöskään se valtio, joka pyytää lainaa tai saa taloudellista tukea vastaavasta ohjelmasta. Tästäkään huolimatta yksittäisen takaajavaltion takausvastuu ei nouse korkeammaksi kuin puitesopimuksessa sovittu enimmäismäärä, joka on Suomen kohdalla 7,9 mrd. euroa.

Puitesopimus tulee voimaan, kun vähintään viisi euroalueeseen kuuluvaa valtiota, joiden osuudet muodostavat takausten yhteismäärästä vähintään kaksi kolmasosaa, ovat saattaneet sopimuksen kansallisesti voimaan ja ilmoittaneet siitä Euroopan rahoitusvakausvälineelle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan useimmissa euromaissa puitesopimusta ei saateta parlamentin käsiteltäväksi, vaan sen katsotaan olevan osa sopimuksen täytäntöönpanoa ja siitä voidaan päättää hallinnollisella päätöksellä.

Suomessa eduskunta on muutoinkin kytketty asian käsittelyyn erittäin tiiviisti, sillä toisin kuin muissa maissa, valtioneuvoston on ennen valtioneuvoston myöntämistä annettava eduskunnalle tiedonanto asiasta (valtioneuvoston lakiehdotuksen 3 §). Koska tiedonanto on annettava jokaisen takausjärjestelyn yhteydessä erikseen, voi se käytännössä merkitä sitä, että eduskunta joudutaan kutsumaan koolle myös istuntokauden ulkopuolella.

Takauksia myönnetään 30.6.2013 tai sitä aiemmin tehtyjen lainaohjelmien rahoittamisen helpottamiseksi. Puitesopimus on voimassa niin kauan kuin tehtyjen lainoitus sopimusten tai Euroopan rahoitusvakausvälineen liikkeeseen laskemien velkakirjojen velat on maksettu takaisin ja takaajille on maksettu kaikki näille tulevat suoritukset.

Johtopäätökset

Valiokunta pitää puitesopimuksen hyväksymistä välttämättömänä erityisrahoitusyhtiön toiminnan käynnistämiseksi. Vakautuspaketin uskottavuuden ja rahoitusmarkkinoiden vakauttamisen

edistämiseksi on myös tärkeää, että yhtiön perustamiseen ja sen toiminnan käynnistämiseen liittyvät toimet suoritetaan mahdollisimman nopeasti, jotta yhtiö on toimintakykyinen ja tarvittaessa valmis konkreettiseen päätöksentekoon.

Puitesopimus varmistaa osaltaan sen, että mahdollista takauspääöstä sekä yhtiön varainhankintaa edeltää monivaiheinen ja tarkkaan säännelty prosessi, jossa vaaditaan takaajamaiden yksimielisyyttä. Mikäli lainoitusta joudutaan hakemaan rahoitusyhtiöltä, on päätöksenteon keskeisenä lähtökohtana, että rahoitus sidotaan tiukan ehdollisen talouden sopeutusohjelman noudattamiseen. Rahoitusyhtiön asettamat velvoitteet ja vaatimukset ovat todennäköisesti niin tiukkoja, että ne kaventavat tuntuvasti tukea saavan maan kansallista talouspoliittista päätösvaltaa. Tämän odotetaan toimivan myös ennalta ehkäisevästi, sillä tietoisuuden tiukasta sopeutusohjelmasta uskotaan lisäävän euromaiden halukkuutta huolehtia taloutensa vakauttamisesta kansallisin toimin. Sopeutusohjelman tiukat ehdot estävät myös avustuksiin helposti liittyvää moraalikatoa.

Mitä tulee takaukseen liittyviin riskeihin, valiokunta viittaa varsinaista takausta koskevaan hallituksen esitykseen sekä siitä antamaansa mietintöön, jossa se on arvioinut takaukseen liittyvät riskit vähäisiksi. Kuten valiokunta jo tuolloin totesi, takaukseen liittyy kuitenkin aina riski takausvastuiden realisoitumisesta. Euromaiden talouksien vakauttamiseen liittyvät Suomen vastuut ovat Kreikan valtiolle myönnetty laina mukaan lukien jo lähes 10 mrd. euroa. Näiden vastuiden konkretisoituminen heikentäisi tuntuvasti Suomen julkisen talouden kestävyyttä.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat kuitenkin olleet edelleen yksimielisiä siitä, että julkisia talouksia uhkaavat riskit olisivat huomattavasti suurempia, mikäli talouden vakauttamispakettia ei olisi saatu aikaiseksi. Jos nopeita päätöksiä ei olisi tehty, vaarana olisi ollut Kreikasta alkaneen finanssikriisin laajeneminen Euroopan tai pahimmillaan maailmanlaajuiseksi kriisiksi. Tämä olisi väistämättä pysäyttänyt jo hienoisesti liikkeelle lähteneen talouskasvun. Uuden finanssikriisin seuraukset olisivat kuitenkin

kin huomattavasti aiempaa vakavampia, sillä useimmilla mailla ei ole enää mahdollisuuksia mittaviin taloutta elvyttäviin toimiin.

Ecofin-neuvoston toukokuun alussa tekemien päätösten täytäntöönpano on edennyt nopeasti, ja myös asiaan liittyvät hallituksen esitykset on jouduttu käsittelemään eduskunnassa varsin kireällä aikataululla. Valiokunta pitää asioiden kiireisiä käsittelyaikatauluja valitettavina, mutta toteaa kuitenkin samalla, että viivyttely lisää riskiä ja että on myös Suomen edun mukaista, että euroalueen talouksia vakauttavat toimet toteutetaan ripeästi ja määrätietoisesti.

Euroopan talouden vakautusmekanismi on vaikuttanut toivotulla tavalla ja tehdyt päätökset ovat rauhoittaneet markkinoita, mutta vakauttamistoimien riittävydestä ei ole vielä kukaan täyttä varmuutta. Euroalueen kriisi on monen tekijän summa, ja talouden luottamuksen palauttaminen on monessa maassa vaikea ja pitkä prosessi, jonka onnistumista on käytännössä mahdoton ennakoida. On kuitenkin merkittävää, että useat euromaat ovat viime viikkojen aikana jo tehneet talouksia vakauttavia päätöksiä ja että Eurooppa-neuvosto on 17.6.2010 pitämässään kokouksessa linjannut toimia, joilla parannetaan mm. talouspolitiikan koordinaatiota.

Valiokunta toteaa, että tilanteen vakauttaminen ja uusien kriisien ehkäisy edellyttävät monipuolisia talous- ja finanssipolitiikan toimia, joihin kaikkien euro- ja unionimaiden on sitouduttava. Valiokunta painottaa erityisesti talouspolitiikan kurinalaisuuden selvää parantamista, sillä ongelmien eräänä keskeisenä syynä on liian löysä talous- ja finanssipolitiikka. Sovittuihin sääntöihin on sitouduttava entistä paremmin ja liiallisiin alijäämiin on puututtava aiemmin. Valiokunta katsoo, että jatkossa tarvitaan myös sijoittajien ja luottolaitosten aiempaa vastuullisempaa toimintaa ja parempaa riskienhallintaa.

Lopuksi valiokunta toteaa, että Espanjan kuningaskunta on eräänä euromaana hyväksynyt ja allekirjoittanut puitesopimuksen, mutta Espanjaa koskeva maininta puuttuu lakiehdotuksen nimikkeestä, samoin kuin lakiehdotuksen 1 §:stä sekä sopimuksen hyväksymistä koskevasta pon-

nestä. Valiokunta ehdottaa näiden virheiden korjaamista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Luxemburgissa 7 päivänä kesäkuuta 2010 päätetyn Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan,

Luxemburgin suurherttuakunnan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan, Helleenien tasavallan ja Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestön välisen ERVV-puitesopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan, Helleenien tasavallan ja Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestön välisen ERVV-puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan, Helleenien tasavallan ja

Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestön välisen ERVV-puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

(Kuten HE)

VaVM 30/2010 vp — HE 95/2010 vp

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Hannes Manninen /kesk	Heikki A. Ollila /kok
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Markku Rossi /kesk
jäs.	Matti Ahde /sd (osittain)	Matti Saarinen /sd
	Christina Gestrin /r	Petri Salo /kok
	Pertti Hemmilä /kok	Sari Sarkomaa /kok
	Bjarne Kallis /kd	Minna Sirnö /vas (osittain)
	Kyösti Karjula /kesk	Pia Viitanen /sd (osittain)
	Esko Kiviranta /kesk	vjäs. Hanna-Leena Hemming /kok (osit-
	Mikko Kuoppa /vas	tain)
	Reijo Laitinen /sd	Matti Kauppila /vas (osittain)
	Mika Lintilä /kesk	Valto Koski /sd (osittain)
	Olli Nepponen /kok	Lauri Kähkönen /sd (osittain)
	Tuija Nurmi /kok (osittain)	Tuula Väätäinen /sd (osittain).
	Kirsi Ojansuu /vihr	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esitystä (HE 71/2010 vp) Euroopan rahoitusvälineelle annettavista valtioneuvoston päätöksistä ja laitoksen puitesopimusesitystä (HE 95/2010 vp) olisi pitänyt käsitellä eduskunnassa yhtäaikaaisesti. Esitykset ovat niin suuria ja taloudellisilta vaikutuksiltaan niin mittavia, että käsittelyn olisi pitänyt olla mahdollisimman perusteellista. Riittävän ajan lisäksi esitykset olisi pitänyt käsitellä erityisesti valtiovarainvaliokunnan ohella myös perustuslaki- ja talousvaliokunnassa. Perehtyminen asiaan jäi nyt vajavaiseksi, ja eduskunta joutuu hyväksymään puutteellisen käsittelyn jälkeen taloudellisilta vaikutuksiltaan pahimmillaan viidenneksen Suomen budjetin loppusummasta olevasta asiasta. Menettely loukkaa vakavalla tavalla eduskunnan budjettivaltaa. Sosialidemokraatit vaativat esitysten perusteellisempaa käsittelyä, mutta eivät saaneet esitystä läpi eduskunnassa.

Esitysten nopeasta ja pinnallisesta valmistelusta kertoo se, että puitelakiesityksen nimikkeestä ja kuvauksesta puuttui Espanjan kuningaskunnan nimi. Tämä oli tapahtunut selvityksen mukaan epähuomiossa.

Rahoituskriisin syntyminen Euroopassa osoitti armottomalla tavalla eurojärjestelmän seurannan ja sanktioiden heikkouden sekä vakaus- ja kasvusopimuksen puutteet. Euromailla ei ollut riittävän vahvaa valmiiksi suunniteltua välineistöä tilanteen varalta. Viime hädässä päädyttiin rahaliiton sääntöjen vastaisesti luotottamaan pulaan joutunutta Kreikkaa. Lainajärjestelyn mukaan euromaat ja IMF lainaavat Kreikalle seuraavien viiden vuoden aikana yhteensä 110 miljardia euroa. Suomen osuudeksi tuli 1,6 miljardia euroa.

Socialidemokraatit vastustivat aikoinaan Kreikan lainajärjestelyä se vuoksi, että hallitus ei suostunut keskustelemaan ehdoista, joilla järjestely olisi voitu hyväksyä. Edellytimme veronmaksajille mahdollisesti lankeavan taakan jakamista rahoituslaitosten kanssa. Laina olisi

pitänyt antaa ensisijaisena ja luotolle olisi pitänyt saada vakuudet. Lisäksi esitimme, että euroalueella pitäisi ottaa nopeasti käyttöön pankkivero ja globaalilla tasolla saada aikaan kattava rahoitusmarkkinaverot.

Vakautusjärjestelmällä yritetään palauttaa luottamus euroon, eurojärjestelmään ja koko unioniin. Samalla talouspolitiikan koordinaatiota pyritään tiivistämään, valvontaa tehostamaan ja sanktiotoimia vahvistamaan. Toimista puuttuivat kuitenkin nopeat ja tehokkaat rahoitusmarkkinoiden vastuuta kasvattavat toimet ja esitykset pankki- sekä rahoitusmarkkinaverosta.

Vakauttamispaketin suuruus on 750 mrd. euroa, ja siihen sisältyy kolme elementtiä. EU:n talousarviosta rahoitetaan noin 60 mrd. euroa. Euroopan rahoituksen vakautusmekanismin kautta valtioiden erityisrahoitusyhtiön (ERVV) lainanottoa euromaat ovat sopineet takaavansa 440 miljardiin euroon asti. Suomen osuus tästä on 1,80 % eli 7,92 mrd. euroa. Kolmantena elementtinä vakautuspakettiin sisältyy Kansainvälisen valuuttarahaston 250 miljardin euron rahoitusosuus.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä kävi ilmi, että väistyvien takaaajien seurauksena 440 miljardin euroan takaussumma pienenee vastaavilla osuuksilla. Koko takaussumman pienenemisestä huolimatta Suomen euromääräinen osuus pysyy 7,92 miljardissa eurossa, mutta suhteellinen osuus saattaa nousta kohtuuttomalle tasolle.

Kaikki 27 EU-maata olisi pitänyt saada takausjärjestelyyn mukaan, koska kaikki EU-maat tulevat hyötymään talouden ja rahoitusmarkkinoiden vakautumisesta, mutta euron ulkopuolisina maina ne eivät osallistu takauksiin lainkaan.

ERVV:n puitesopimus käsittelee menettelyjä, joita noudatetaan, jos jokin euroalueeseen kuuluva valtio pyytää lainoitusta muilta euroalueeseen kuuluvilta valtioilta ja kun sille laaditaan talouden sopeutusohjelma ja lainoitushjel-

ma, sekä lainoitusohjelman mukaisten lainaerien maksamista. Sopimus koskee lisäksi Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankintaa sekä menettelyjä, joita noudatetaan euroalueeseen kuuluvien valtioiden myöntäessä takauksia Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle.

ERVV voi myös pyytää takaajia antamaan takauksia muihin, varainhankintavälineiden liikkeeseenlaskuun läheisesti liittyviin tarkoituksiin, jotka helpottavat korkean luokituksen saamista ERVV:n liikkeeseen laskelmille varainhankintavälineille ja sen säilyttämistä sekä ERVV:n tehokasta varainhankintaa. Takaajat tekevät yksimielisesti päätöksen takausten myöntämisestä tällaisiin muihin tarkoituksiin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ilmeni, että muihin läheisesti liittyviin tarkoituksiin tehtävät takaukset annetaan vain valtioille.

Takausten antamisessa pitäisi toimia niin, että ne eivät palkitse holtittomasta taloudenpidosta ja luotonannosta. Suomen pitää toimia erittäin tarkasti ja rajata omat riskit niin, että Suomen veronmaksajat eivät joudu pankkien ja velkaisten maiden takausten maksumiehiksi. Takausten realisoituessa hallituksen on toimittava niin, että Suomen valtion ja veronmaksajien etu turvataan kaikissa tilanteissa.

Tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että rahoituslaitokset itse osallistuisivat loppulaskun maksamiseen entistä enemmän veronmaksajien sijaan. Euroalueella pitää ottaa nopeasti käyttöön pankkivero ja globaalilla tasolla pitää saada aikaan kattava rahoitusmarkkinavero. Näillä toimilla voidaan kerätä rahoituslaitoksilta varoja, joita voidaan käyttää erilaisten rahoitusmarkkinakriisien synnyttämien kustannusten kattamiseen. Suomen hallitus ei ole ajanut näiden välineiden käyttöönottoa Suomessa eikä kansainvälisillä markkinoilla riittävän tehokkaasti. Sosialidemokraatit ovat tehneet omat esitykset

pankkiveron ja rahoitusmarkkinaveron käyttöönotosta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat viisi lausumaa:

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa HE 95/2010 vp:n yhteydessä ilmenneistä syistä johtuen ennen takausten myöntämistä annettavaa menettelyä siten, että eduskunta voi käsitellä yksittäiset takausesitykset eduskunnan budjettivallan edellyttämällä tavalla.

2. Eduskunta edellyttää, että perustuslakivaliokunta arvioi vielä esitysten perustuslainmukaisuuden.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti selvittää, mitä ERVV:n oikeus pyytää takaajia antamaan takauksia muihin varainhankintavälineiden liikkeellelaskuun läheisesti liittyviin tarkoituksiin käytännössä sisältää, sekä samoin selvittää väistyvien takaajien vaikutukset jäljelle jäävien takaajien asemaan.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen pankkiverosta Suomessa ja esittää sen käyttöönottoa EU-maissa.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee esityksen rahoitusmarkkinaverosta ja toimii niin, että se otetaan laajasti käyttöön kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla.

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 2010

Kari Rajamäki /sd
Matti Saarinen /sd
Matti Ahde /sd
Reijo Laitinen /sd

Tuula Väättäinen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Pia Viitanen /sd
Valto Koski /sd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Euroopan vakauttamiseen sidotuilla miljardeilla pelastetaan pankit ja samalla saatetaan ahdinkoon vaikeuksissa olevien euromaiden pienituloiset kansalaiset. Tähän Suomelta on jo tähän mennessä pyydetty 10 miljardin euron lainoitus- ja takausta.

Hallitus esittää, että Suomi liittyisi Euroopan rahoitusvakausvälinettä koskevaan euromaiden sopimukseen ja antaisi sitovan, peruuttamattoman ja ehdottoman takauksen Euroopan rahoitusvakausvälineen liikkeeseen laskemien varainhankintavälineiden maksuaikataulun mukaisten korko- ja pääomamaksujen maksamisesta asianmukaisesti. Suomen osuus on noin 7,905 mrd. euroa.

Jos Euroopan rahoitusvakausvälineen lainoistusta saanut valtio ei pysty maksamaan ottamia lainoja kokonaan takaisin, Suomi joutuu muiden takauksia antaneiden valtioiden tavoin maksamaan takausten perusteella Euroopan rahoitusvakausvälineen liikkeeseen laskemien velkakirjojen haltijoille näiden saamia.

Kukaan asiantuntija ei ole kyennyt sanomaan varmasti, kuinka suuri Euroopan rahoitusvakausvälineen vaikeuksiin joutuneille maille myöntämien lainojen tarve lopulta on, eikä sitä, tarvitsevatko apua mahdollisesti Kreikan ohella esimerkiksi Portugali tai Espanja. Saatamme siis ajautua jopa siihen, että komission käytettävissä olevan 60 miljardin euron ja Euroopan keskuspankin tukiestojen lisäksi Euroopan rahoitusvakausvälineen lainanantaa ja siten Suomen takausvastuuta joudutaan korottamaan.

Hallituksen esityksessä on näin ollen kyse todella paljon mittavammasta sitoumuksesta kuin mitä oli Kreikalle myönnetty 1,6 mrd. euron laina. Kun tämä ERVV-takaus sekä Kreikan

ja Latvian lainat lasketaan yhteen, todetaan, että kyse on tähän mennessä yhteensä 10 miljardista eurosta. Myöhemmin summa voi vielä tästä kasvaa. On kirkkaasti pidettävä mielessä, että takaaja-lainanantaja ottaa aina riskin: osa tai pahimmillaan kaikki 10 mrd. euroa voivat lopulta langeta Suomen valtion ja sitä kautta veronmaksajien maksettaviksi.

On merkille pantavaa, että ilman näitä komission, Euroopan keskuspankin ja euromaiden tukitoimia useat pankit olisivat vaikeuksissa Kreikan lainojen arvon romahdettua. Tässä vakauttamisessa on siten kyse lopultakin pankkien pelastamisesta.

On arvioitava tilannetta myös rahoitusvakausvälineeseen tukeutuvien maiden kansalaisten näkökulmasta. Nämä maat joutuvat tiukan sopeuttamisohjelman kohteiksi, mikä merkitsee julkisten menojen eli siis palvelujen ja sosiaaliturvan leikkauksia ja verojen korotuksia siihen määrään, että ne puolestaan leikkaavat sopeutujamaan talouskasvua ja lisäävät työttömyyttä näin vaikeuttaen edelleen maiden mahdollisuuksia selviytyä.

Emme pidä tällaista ratkaisua järkevänä emmekä oikeudenmukaisena. Siinä eivät ole mukana millään panoksella vaikeuksissa olevia maita rahoittaneet pankit ja muut sijoittajat.

Euroopan maiden tulisi tässä herkässä taloustilanteessa välttää talouskasvun pysäyttäviä menoleikkauksia ja verojen korotuksia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että

että eduskunta ei hyväksy hallituksen esityksessä tarkoitettua sopimusta ja

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 23 päivänä kesäkuuta 2010

Mikko Kuoppa /vas
Minna Sirnö /vas
Matti Kauppila /vas